

Nr 155.

Av herr **Kant**, om höjt statsunderstöd för år 1920 till Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Under rubrik »utbildning av lärarinnor i huslig ekonomi» beviljade 1913 års riksdag till Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala 21,600 kronor för år 1914, och detta belopp höjdes av 1915 års riksdag för år 1916 till 23,600 kronor, för att skolan skulle bli i stånd att avlöna sina lärarinnor med den grundlön, som genom kungl. kungörelsen den 21 februari 1914 blivit bestämd för lärarinnor i huslig ekonomi vid enskilda högre läroanstalter, samt »lämna skäligt understöd till därutöver gående höjningar». Samma statsunderstöd som för 1916 har sedermera successivt beviljats Fackskolan för åren 1917, 1918, 1919 och föreslås i detta års statsverksproposition för 1920. Men ett understöd, som 1913 eller 1915 kunde anses skäligt och tillräckligt, måste numera, sedan arbetslöner och varupriser fördubblats eller tredubblats, visa sig alldeles otillräckligt. Bortsett från frågan om lärarinnelöner visa Fackskolans räkenskaper, att utgifterna för bränsle och lyse, betjäning och tvätt, reparationer och ersättningar av materiel, förbrukningsartiklar av varjehanda slag, tryck och annonser från 1913—1915, då Fackskolan fick sitt nuvarande statsanslag, stigit från i medeltal 20,275 kronor till 34,227 kronor år 1917. Då 1918 års bokslut ännu icke är färdigt, kan utgiftssumman för 1918 icke exakt uppgivas, men ett ungefärligt överslag efter motsvarande prisförhållanden ger vid handen, att motsvarande utgifter under innevarande och närmast följande år sannolikt måste beräknas till 40,000 kronor. Någon del, sannolikt omkring hälften av den beräknade höjningen i utgifter, motväges genom förhöjning av elevavgifter och ökning av vinsten på försålda matvaror. För att inkomster och utgifter skola gå ihop, behöva sålunda skolans inkomster — utöver vad som behöves till löneförbättring åt lärarinnorna — ökas med 10,000 i runt tal. Under förutsättning att, på grund av 1918 års riksdags beslut rörande

yr kesskolor, högst 4,000 kronor skulle kunna erhållas för vissa yrkeskurser inom Fackskolan, behöves i alla fall minst 6,000 kronor ytterligare tillskott. Detta innebär en ökning av hittills utgående statsunderstöd med omkring 25 procent.

För att de lärarinnor i Fackskolan, som undervisa i de tre lärarinnekurserna i huslig ekonomi med full tjänstgöring å minst 30 timmar i veckan, skola utöver den minimiavlöning, som bestämmes i kungl. kungörelsen den 21 februari 1914, få en löneförbättring av 400 kronor för år, kräves ett belopp av 4,267 kronor. Detta enligt beräkningar, som återfinnas i samtidigt avgiven motion rörande tilläggsanslag åt Fackskolan för 1919. Hittills utgående anslag för 1920 behöva höjas utöver 23,600 kronor med 6,000 kronor + 4,267 kronor eller sammanlagt med 10,267 kronor. Detta innebär en total ökning å 43,5 procent å sedan 1916 utgående anslagsbelopp. För jämförelse må erinras om att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslår ökning av anslaget till Fackskolans lärarinnekurs i handarbete från 2,500 kronor till 4,500 kronor, vilket innebär en ökning av 80 procent, och en ökning av anslaget till lärarinnekursen i huslig ekonomi och lanthushållning å Brogård med 45 $\frac{1}{2}$ procent (en ungefär motsvarande höjning föreslås för skolan i Rimforsa). Såsom av statsverkspropositionen framgår ha de övriga två enskilda anstalterna för lärarinnor i huslig ekonomi (vid ateneum i Stockholm och Göteborgs folkskolor) icke begärt någon förhöjning av statsanslaget för 1920. Detta beror delvis på, att utbildning av lärarinnor vid dessa anstalter spelar rollen av ett obetydligt bihang till anstalterna i övrigt och på att deras lärarinnor få dyrtidsunderstöd av statsmedel som lärarinnor vid dessa anstalter, medan Fackskolan i Uppsala är en fristående läroanstalt. Att Fackskolans utbildning blir i någon mån dyrbarare beror i övrigt därpå att utbildningen här är mångsidigare, så tillvida som däruti ingå även barnavård, lanthushåll och en synnerligen mångsidig praktisk-pedagogisk utbildning, vunnen därigenom att Fackskolan för lärarinnekursernas behov åtagit sig en del undervisning, som antingen icke betalas eller blott ofullständigt betalas från annat håll. Så undervisas t. ex. i Fackskolan omkring 120 barn ur Folkskolan, för vilkas undervisning statsbidrag skulle utgå, om deras undervisning vore på annat sätt ordnad. Vilken betydelse Fackskolan har för fyllande av landets behov av lärarinnor i huslig ekonomi inses emellertid, om det påpekas, att ungefär $\frac{2}{3}$ av samtliga lärarinnor i ämnet få sin utbildning i Uppsala.

Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet är enligt vad i årets statsverksproposition förmåles »fullt övertygad om att de abnorma förhållandena under närvarande tid gjort sig starkt kännbara för ifrågasvarande läroanstalt, såväl som för de allra flesta institutioner av liknande

art», och »tvivlar ej på att det finnes vissa skäl, som tala för styrelsens framställning av ökat statsunderstöd». Innan någon höjning av nu utgående statsunderstöd ifrågasättes, anses emellertid en utredning behöfelig angående den ställning, som bör tillkomma Fackskolan i skolsystemet, och en prövning från skolöverstyrelsernas sida rörande Fackskolans verksamhet i allmänhet för kvinnlig yrkesutbildning i praktisk riktning. Det synes dock med hänsyn till lärarinneutbildningen, som är Fackskolans huvuduppgift, vara ganska betänkligt att, i avvaktan på en sådan utredning, utsätta skolan för ekonomiska svårigheter av mycket allvarlig art. Det finnes ingen anledning att tro, att de anslagsbelopp, som 1913 och 1915 års riksdagar efter vederbörlig utredning beviljat Fackskolan »för utbildning av lärarinnor i huslig ekonomi», varit för högt tilltagna. Att det hittills utgående anslaget under sådan förutsättning nu måste vara i hög grad otillräckligt, är uppenbart. Att under sådana förhållanden bevilja ett understöd för tillfälligt löneförbättring för lärarinnorna, som motsvarar $\frac{2}{3}$ av vad andra lärarinnor få, och till hjälp med driftskostnader i övrigt ett belopp motsvarande ungefär hälften av den ökning i utgifterna, som med säkerhet kan påräknas redan för 1919 — detta kan omöjligen innebära något föregripande av den utredning, som herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, efter vad det vill synas, med rätta anser behöfelig.

Att kristiden, som man ju också kunde vänta, för en sådan anstalt som Fackskolan måste ha betänkliga konsekvenser, är klart. Så ha exempelvis utgifterna för bränsle på några få år stigit från omkring 3,000 till omkring 12,000 kronor. Skolans skulder ha på tre år ökat från 17,799 till 34,157 kronor. Därtill kommer ytterligare, att kostnaden för den nybyggnad, till vilken 1915 års riksdag beviljade räntebidrag, naturligtvis stigit långt utöver de på förhand beräknade kostnaderna. Sålunda ha även de skulder, som vila på Fackskolans fastighet ökat, och detta ehuru under tiden i gåvor från skolans gynnare och vänner influtit omkring 50,000 kronor.

Det torde i detta sammanhang böra påpekas, att Fackskolan är att anse som en offentlig stiftelse, så till vida som enligt de av Kungl. Maj:t fastställda stadgarna för sällskapet Uppsala Enskilda Läroverk, under vars ledning Fackskolan står, Fackskolans »tillgångar av vad slag de vara må förvaltas som offentlig egendom och ej få användas till medlemmarnes enskilda fördel». Fackskolan står under inseeende av en inspektor, vilken efter förslag av kungl. läroverks- och folkskoleöverstyrelserna samt Kungl. lantbruksstyrelsen utses av Kungl. Maj:t, och sammandrag av skolans räkenskaper lämnas till statsrevisorerna.

I anslutning till vad sålunda anförts, hemställes,

att riksdagen måtte bevilja Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala som bidrag till kostnaderna för utbildning av lärarinnor i huslig ekonomi ett understöd för år 1920 av 33,867 kronor innebärande en förhöjning å 10,267 kronor utöver för 1919 beviljat anslag, med villkor bl. a. att som tillfällig löneförbättring, utöver vad i nådiga kungörelsen den 21 februari 1914 är föreskrivet, till lärarinnor och lärare skall utbetalas tillfällig löneförbättring med 400 kronor för full tjänstgöring med minst 30 timmar i veckan samt kronor 16: 67 pr veckotimme till timlärare.

Stockholm den 20 januari 1919.

Walter Kant.
